

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 9.

Tisdagen den 14 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 48, med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 kap. 4 § byggningsbalken;

till statsutskottet propositionen, nr 50, angående inlösen av en fastighet i den s. k. Djurgårdsstaden; samt

till bankoutskottet propositionerna:

nr 51, angående pensionsförbättring åt tygverkmästarna I. A. Wennerholm och C. E. Åkerlind; och

nr 52, angående fyllnadspension å allmänna indragningsstaten åt löjtnanten G. V. Gabrielsons änka.

§ 3.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 13, andra lagutskottets utlåtanden nr 2—5 och andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 4.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Laurén*, nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 45, med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till beviljning av inkomst; och

herr *Hagman*, nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 39, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

Andra kammarens protokoll 1922. Nr 9.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion angående omläggning av det kommunala skatteåret m. m.; och

nr 3, i anledning av väckta motioner om ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad; samt

bevillningsutskottets betänkande, nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av sista stycket i 8 § av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt m. m.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Isacsson</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 16 febr.
» <i>Nilsson</i> i Antnäs	» 12 » » » 16 »
» <i>Hamrin</i>	» 2 » » » 15 »
» <i>Sommelius</i>	» 3 » » » 17 » och
» <i>Lundquist</i>	» 3 » » » 18 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 15 februari.

Kl. 2 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att ledamoten av riksdagens andra kammare brukspatron Ludvig Lorichs, genom svindel, beroende på öronsjukdom, är oförmögen att under några dagar bevista riksdagens sammanträden, intygas på heder och samvete.

Köping den 14 febr. 1922.

Wilhelm Schmidt.

Leg. läk.

§ 2.

På hemställan av herr förste vice talmannen, som meddelade, att om tiden för valen överläggning ägt rum med första kammarens talman, beslöt kammaren att lördagen den 18 innevarande februari företaga val av tjugufyra valmän för utseende av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, ävensom av sex suppleanter för dessa valmän.

§ 3.

Herr statsrådet *Akerman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 56, med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående skogsvårdsavgifter från skyddsskogarna inom Jämtlands län;

nr 59, med förslag till ändrad lydelse av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen; och

nr 57, med förslag till lag om förbud mot utsläppande av bagge å samfällid betesmark.

Vidare överlämnade herr statsrådet *Thorsson* Kungl. Maj:ts proposition, nr 62, med förslag till lag angående rätt för Konungen att i

vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 4.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna, nr 193, av herr *Laurén*, och nr 194, av herr *Hagman*; och hänvisades därvid den förra motionen till bevillningsutskottet och den senare till behandling av lagutskott.

§ 5.

Vidare föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden nr 2 och 3 samt bevillningsutskottets betänkande nr 2.

§ 6.

*Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.*

Till avgörande förelåg nu statsutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, jämte en i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen avlåten, den 27 januari 1922 dagtecknad proposition, nr 40, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att såsom bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, å 1,000,000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av herr *Kilbom m. fl.* väckt motion, nr 105, vilken hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, föreslagits, att riksdagen måtte besluta att anslå 2 miljoner kronor till lindrande av hungersnöden i Ryssland.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition och med avslag å herr Kilboms i ämnet väckta motion, i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, såsom bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för år 1922 under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000,000 kronor.

Reservation hade likväl avgivits av herr *Norman*, vilken ansett, att utskottet bort hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition och med avslag å herr Kilboms i ämnet väckta motion, i vad den skilde sig från utskottets förslag, såsom bi-

drag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för år 1922 under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 525,000 kronor.

Ang. bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr Norman: Herr vice talman! Då jag i min vid föreliggande statsutskottsutlåtande fogade reservation yrkat på en nedläggning från 1,000,000 kronor till 525,000 kronor av det i Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, begärda beloppet, har det ingalunda varit av bristande medkänsla med de olyckliga människor, som den svenska hjälpverksamheten avser att omhändertaga. Jag vill till fullo understryka, att det är en allmäntmänsklig plikt att bistå nödlidande människor. Men det är dock så, att det ej står i vår förmåga att hjälpa alla eller hjälpa i vilken utsträckning som helst. Vi ha mycket stora svårigheter och många hjälpbehövande inom vårt eget land. Nödtillståndet inom våra egna gränser ställer de största krav såväl på den enskilda barmhärtigheten som på det allmännas bistånd. De anspråk, som för detta ändamål ställas på staten, äro så stora, att de ekonomiska konsekvenserna väcka allvarliga bekymmer.

I ett sådant läge synes det mig nödvändigt tillse, att den utomlands bedrivna hjälpverksamheten hålles inom ramen för det strängt nödvändiga och icke utvidgas att omfatta områden därutöver. Jag kan därför icke vara med om att i en ekonomiskt så bekymmersam tid som den nuvarande använda svenska statsmedel för säkerställande av livsmedelsproduktionen i viss del av Ryssland för framtiden. Detta synes mig vara något, som bör åvila den ryska regeringen. Uppehålla vi livet på de 22,000 människor, som vår hjälpverksamhet såväl enligt utskottsmajoritetens förslag som enligt min reservation skulle omfatta, intill dess en ny skörd står till förfogande, synes det mig, att vi gjort allt vad som rimligtvis kan begäras av oss. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att ett bifall till min reservation åt den svenska hjälpverksamheten ger fullt ut detsamma, som föreslås i den kungl. propositionen i vad det gäller att mätta och kläda de hungrande och att bispringa dem med läkemedel och sjukvård intill nästa höst, då årets skörd bör stå till förfogande.

Man invänder nu, att även om vi hjälpa fram dessa nödlidande till dess den nya skörden bör vara färdig, så är det fortfarande lika illa ställt, om det då icke finnes någon ny skörd att tillgå. Finnes ej utsäde att bringa i jorden eller redskap att nedbruka det med, kan det icke bliva någon ny skörd. Det är ju riktigt. Men anskaffandet av utsäde, vars avkastning skall tillgodogöras ett kommande års behov, och redskap för att bearbeta jorden och verkställa skörden bör Ryssland själv kunna åstadkomma. En annan sak vore, om landet saknade möjlighet att anskaffa detta. Det är ju ändå på det viset, att det från officiella representanter för Ryssland och från

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

det håll i vårt land, som står det nuvarande Ryssland särskilt nära, städs framhållits de rikliga varutillgångarna i Ryssland. Enligt utsago från dessa håll skall det i Ryssland finnas massor av för handelsutbyte lämpliga och för oss behövliga varor. Är detta riktigt, kan väl saken ordnas så, att utsäde o. d. lämnas i utbyte mot vissa ryska handelsvaror. Affärer kunna ju också göras kontant, vartill möjligheter böra finnas, då det är bekant, att Ryssland kunnat använda stora summor för olika ändamål i andra länder.

Det kan vidare framhållas, att det utsäde m. m., som enligt utskottsmajoritetens förslag skulle tillhandahållas såsom gåva, icke blir av den myckenhet, att det för hela landets vidkommande spelar någon större roll.

Vad furaget angår, tillkomma här transportsvårigheter. Att transportera kreatursfoder från vårt land till en punkt i Ryssland, som ligger längre österut från Moskva än Moskva från östersjöhamn, synes vara ett svårt problem. Hur man med den i propositionen omnämnda utfodringen av två kilogram kreatursfoder per djur och dag skall kunna hålla dragare i arbetsdugligt skick, är dessutom för mig såsom jordbrukare svårt att förstå.

Utskottets majoritet har ställt sig tveksam i fråga om posterna utsädespannmål och furage, dels, beträffande furage, på grund av transportsvårigheterna, dels också, såsom det uttryckes i utskottets utlåtande, »med hänsyn till svårigheten att förhindra, det sådana förnödenheter bliva föremål för den i Ryssland florerande byteshandeln i stället för att komma till användning för sitt avsedda ändamål».

Beträffande den senare punkten upplystes i utskottet, att 75 procent av för nödhjälpsverksamhet avsedda varor från ett annat land hade kommit ut i byteshandeln i stället för att komma nödhjälpsverksamheten till godo. Sådant måste inge betänkligheter. Skall dylikt kunna förhindras, kräves en mycket omfattande och dyrbar kontroll. Men om nu också detta tillfredsställande kan ordnas och utsädet verkligen kommer i jorden på därför avsedda områden, *ha vi garantier för, att den kommande skörden verkligen kommer dem till godo, som vi närmast avsett att hjälpa? Kunna vi förhindra, att den blivande skörden beslagtages för andra ändamål?*

Vid en granskning av de uppgjorda kostnadsberäkningarna framgår, att administrationskostnaderna — löner, försäkringar, resekostnader, proviant för expeditonsmedlemmarna och rena administrationskostnader i Stockholm, Reval, Petrograd och Moskva jämte bidrag till Höga Kommissariatet i Genève — äro synnerligen höga och beräknas uppgå till 179,000 kronor. Av de olika posterna förefaller posten »bidrag till Höga Kommissariatet i Genève» särskilt anmärkningsvärd. Det är givetvis svårt att ingå på en närmare granskning av varje post för sig, men det har förefallit mig, som särskilt vad det gäller Höga Kommissariatet i Genève ett nedbringande skulle kunna ske. Vad övriga administrationskostnader beträffar, vill jag uttala önskvärdenheten utav att de hållas inom gränsen för det strängt nödvändiga. Att betydande minskning kan ske vid ett bi-

fall till min reservation är emellertid tydligt, ty då bortfaller ju omsorgen om utsädesspannmål, furage och åkerbruksredskap.

Då jag sålunda ej velat gå med på vissa i propositionen angivna varuslag, bortfalla givetvis transport- och försäkringskostnader för dessa. Jag har därför ansett mig kunna nedbringa de i propositionen beräknade transportkostnaderna, 68,000 kronor, till, förslagsvis, 33,000 kronor.

Ett närmare studium av propositionen ger anledning till ett par erinringar. Genom Kungl. Maj:ts beslut av den 4 oktober 1921 ställdes 500,000 kronor till förfogande för den svenska hjälpverksamheten. Härav användes enligt givna direktiv nära 300,000 kronor till inköp av salt sill. I redogörelsen framhålles nu gång efter annan, att det medfört svårigheter att på lämpligt sätt kunna utnyttja det stora sillpartiet, vilket, som det heter, »ej utan tillskott av andra näringsmedel kan utan men för de utspisandes hälsa inom folksköken förbrukas». Det är ju sant, ty människan lever icke allenast av sill. Det framhålles också, att utnyttjandet »inom rimlig tid av den utsända sillen är utan tvivel ett av de viktigaste av de nu föreliggande problemen». Före mediet av maj, påpekas det, måste sillen vara förbrukad, »enär annars fara uppstår för dess fördärvande under den då börjande varma årstiden». Ännu har emellertid icke mera än en fjärdedel av det stora sillpartiet hunnit utportioneras.

Det torde väl få sättas i fråga, om Kungl. Maj:ts beslut av den 4 oktober var i allo väl övertänt och lämpligt.

I kostnadsberäkningarna upptages en post: »reskostnad för transportkontrollörer samt löner till ryska medhjälpare i Samara kronor 12,000». Hur mycket av detta belopp, som är avsett för ryska medhjälpare i Samara, är icke angivet, men man torde kunna fråga, om icke erforderlig hjälp från rysk sida skulle härvidlag kunna påräknas, utan att den svenska hjälpverksamheten därigenom ådroges särskilda utgifter.

Jag kan stanna vid dessa erinringar.

Då ett bifall till reservationen åt den egentliga hjälpverksamheten ger fullt ut samma stöd som ett bifall till utskottets förslag, ja, t. o. m. mera på den grund, att i förra fallet vissa besparingar kunna göras, som komma den egentliga hjälpverksamheten till godo, men reservationen innebär en besparing för statsverket av 475,000 kronor, ber jag, herr vice talman, att få yrka bifall till min vid utskottets utlåtande fogade reservation.

Herr *Lilhander* instämde häruti.

Herr *Jönsson* i Revinge: Herr talman! Statsutskottet har ju på ett undantag när — den senaste ärade talaren — enhälligt tillstyrkt Kungl. Maj:ts proposition om beviljande av ett anslag å 1 miljon kronor för Röda Korsets hjälpverksamhet i Samara och trakten däromkring.

När jag nu skall gå in på något av den kritik, som herr Norman nyss riktade mot Kungl. Maj:ts förslag, så kan jag ju börja med den

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

salta sillen, som han ordade om och på vilken punkt han särskilt kritiserade vad Kungl. Maj:t förut beslutat i detta ärende. Det förhåller sig ju med denna sak på det sättet, att man i fråga om detta sillinköp kombinerade hjälpverksamheten i Ryssland med en slags hjälpverksamhet här hemma. Man ville hjälpa Bohusläns fiskare att bli av med en hel del sill, och så stadgade då Kungl. Maj:t i sitt beslut, att så och så mycket av de 500,000 kronor, som beviljades, skulle användas till inköp av salt sill, vilken man skulle skicka i väg till Samara. Då fick man ju, det erkänner jag gärna, mer sill där ute, än man egentligen hade behov av. Ty man kan ju inte leva uteslutande av sill, utan det är ju så med den varan, att den snarare retar aptiten än förminskar den, och därför behöver man ju också något annat såsom tilltugg till sillen.

Beträffande herr Normans förslag, att man skulle utesluta såväl furage som utsädespannmål ur denna hjälpverksamhet, delade jag på avdelningen hans betänkligheter i fråga om furage, och detta med hänsyn till just vad han nu anförde, nämligen att det inte synes vara praktiskt ändamålsenligt att skicka en så skrymmande vara som furage till en plats, belägen långt öster om Moskva. Men sedan en representant för Röda Korset inom avdelningen redogjort för förhållandena och sagt, att den ryska regeringen, så snart varorna förts i land i närmaste östersjöhamn, skulle taga hand om hela transporten och sedermera dels frakta varorna gratis på de ryska järnvägarna och dels bestå bevakningen av de järnvägståg, med vilka transporten skedde, så ansåg jag mig på den punkten kunna låta mina betänkligheter fara. Det är också att märka, att generalkonsul Ekstrand, som är chef för hjälpverksamheten där ute, har synnerligen entretaget bett att få jämväl furage. Man kan ju också förstå, hur ytterligt svår foderbristen måste vara, då man endast beräknar 2 kilogram per djur och dag. Det är en gåta för mig lika väl som för herr Norman, hur djuren skola kunna leva på en så liten ranson. Men strängt taget hø vi inte med det att göra i detta sammanhang, utan vi få väl skicka i väg jämväl detta furage, som tycks vara så oundgängligt.

I fråga om utsädet anser jag för min del, att det är en mycket viktig del av detta undsättningsprogram, som ju avser att hjälpa 22,000 människor. Herr Norman yttrade, att Sverige inte kan hjälpa alla. Nej, men det är ju inte heller meningen, att vi skola hjälpa alla. Den svenska hjälpexpeditionen har begränsats till ett ganska litet område: staden Samara och trakten däromkring. Den har tagit hand om dessa människor och sörjer för, att de skola kunna hjälpas över vintern och till dess nästa skörd kan tagas i bruk. Det vore väl då, enligt mitt förmenande, ett dåligt sätt att hjälpa, om man inte beviljade också litet utsäde, så att de sedermera, när skörden är färdig, kunna hjälpa sig på egen hand.

Vad beträffar, att ryska regeringen egentligen bör ha ansvaret för, att dessa människor få utsäde, så är det ju alldeles riktigt. Den ryska regeringen bör naturligtvis även ha ansvaret för, att de inte svälta ihjäl. Men det lär med den saken förhålla sig på det sättet, enligt vad generalkonsul Ekstrand meddelat, att den ryska regeringen

redan tilldelat Samarabönderna utsädespannmål, men att de ätit upp den. De hade intet att äta och ha därför tillgripit även den utsädespannmål, som ryska regeringen tidigare tilldelat dem, så att det nu inte lär vara möjligt, åtminstone för denna lilla grupp jordbrukare, att på nytt erhålla utsäde av ryska regeringen. Och därför tycker jag, att vi böra sända dem även dessa 900 ton utsäde — det är inte fråga om större parti därvidlag.

Ang. bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet.
(Forts.)

Beträffande herr Normans påstående, att hans förslag i fråga om hjälpverksamheten ger ungefär detsamma som utskottsmajoritetens, så vill jag bestämt bestrida, att så är förhållandet. Ty vad herr Normans förslag framför allt ger, det är att administrationskostnaderna bli ungefär desamma. Administrationskostnaderna beräknas här till 179,000 kronor — den siffran anförde herr Norman själv — för en hjälpverksamhet, som skulle kosta inalles 1 miljon kronor. Men hur mycket tror herr Norman, att man kan reducera dessa 179,000 kronor, därest man följer hans förslag och endast beviljar 525,000 kronor? Jag är övertygad om, att administrationskostnaderna bli ungefär desamma och att det följaktligen enligt herr Normans förslag blir en aldeles kolossal disproportion mellan vad man avser med denna hjälpverksamhet och vad som verkligen kommer att uträttas, i det att administrationskostnaderna då skulle komma att sluka inemot hälften av vad som beviljas för ändamålet. Jag tycker därför, att även ur den synpunkten är Kungl. Maj:ts och utskottets förslag absolut att föredraga framför herr Normans. Och bara den omständigheten, att herr Norman inte kunnat i statsutskottet finna en enda anhängare till sitt förslag, bör ju, tycker jag, för kammaren vara ett ytterligare skäl att bifalla vad utskottet föreslagit.

Vad beträffar den punkt i utskottets motivering, som talar om den befarade kedjehandeln — denna kedjehandel var ju herr Norman mycket rädd för just i fråga om furage och utsäde — så är det på det sättet, såsom herr Norman själv erkänner i sin reservation, att någon anmärkning i sådant avseende inte alls kan göras i fråga om de varor, som Sverige skickat dit ut. De ha inte alls blivit föremål för någon sådan kedjehandel, utan det är de amerikanska varorna. Och när nu utskottsmajoriteten ytterligare understryker, att man måste göra allt vad man kan, för att kontrollen därvidlag skall bli fullt effektiv, så tror jag, att man med fullt förtroende kan överlämna denna övervakning åt Röda Korset och chefen för hjälpverksamheten där ute. Jag tror inte det minsta på, att man riskerar någon kedjehandel med de svenska varorna. Och den ifrågavarande punkten i utskottets motivering har egentligen kommit in för att tillfredsställa en utskottsledamot, som på avdelningen hade en avvikande mening. Det var för att få honom med på detta så gott som enhälliga betänkande, som man tog in denna punkt. Och jag är övertygad därom, att även om vi bevilja hela beloppet och sålunda också taga med såväl furage som utsädespannmål, behöva vi inte riskera någon kedjehandel med dessa produkter. Den svenska hjälpexpeditionen sörjer nog för, att så inte blir förhållandet.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

Herr Kilbom: Herr talman! Då jag och några andra kamrater motionerade om ett anslag på 2 miljoner kronor till hjälpverksamhet i Ryssland, var det med full vetskap om, huru himmelsskriand nöden är. Jag tillåter mig, i tanke att en hel del av kammarens ledamöter icke har blivit i tillfälle att med siffror taga del av hungersnödens omfattning, att göra en del utdrag härom ur tillgängliga akter.

Volgaområdet och de områden i trakten däromkring, som drabbats av hungersnöden, omfatta en befolkning enligt senaste folkräkning av 89,137,000 invånare, och av dessa hungra 25,889,000. Om vi därtill foga hungerområdena i Ukraina och Kaukasien, komma vi upp till en hungrande befolkning enligt senaste räkning, kontrollerad av opartiska, av 37,210,000 på en samlad befolkning av 114,742,000. Det är alltså omkring 33 %, som för närvarande icke hava någon som helst annan möjlighet att existera än vad som kan bibringas dem genom den hjälpverksamhet som bedrivs från skilda håll, icke minst från sovjetregeringen. För att man skall få en rätt uppfattning om denna hungersnöds karaktär, skall jag nämna, att av den besädda arealen har icke mindre än 40 % drabbats av torka, som har utplånat praktiskt taget varje liv. Där växer ingenting, ingenting kan uppehålla livet. I en tabell, som jag har här och som är hämtad från en internationell publikation över utländsk hjälpverksamhet till hungerområdena i Sovjetryssland, finnes det specificerat för skilda distrikt eller guvernement, huru mycket som fattas i tusentals pud av utsäde enbart. Jag antar eller vill hoppas, att herr Norman kommer till en annan uppfattning, om han tager del av denna tabell. För Astrachan fattas det — alla siffror angivas i tusen pud, och varje pud motsvarar som bekant ungefär 16 $\frac{3}{4}$ kg. — 3,248 pud, för Baschkrenrepubliken 4,876, för Kirgisrepubliken 9,338, för Marigebietet 1,985, för tyska kommunen 2,664, för Saratow 14,193, för Samara 14,685, för Simbirska 9,577, för Tatarrepubliken 12,677, för Ufa 9,254, för Zarizyn 765 och för Tschubasch 1,570. Man finner att det är ett sammanlagt underskott av 84,337,3 pud. Var och en förstår, att när detta är fallet, är det icke tillräckligt med, som herr Norman tycktes tro, att hjälpa för dagen, utan det är fastmera viktigare att vidtaga åtgärder, så att det blir en hjälp för framtiden. Herr Norman säger, att man med den hjälpverksamhet, han nu föreslår, säkerligen kunde klara sig till nästa höst, då skörden kommer. Jag undrar just, hur man kan förutsätta, att det skall kunna bli någon skörd, då det på en stor del av de områden, som det här gäller, icke finnes något att så. Och hr Norman bör komma ihåg, att i varje skriftväxling från ryska myndigheter liksom i varje skriftväxling med respektive nationella kommittéer i Ryssland och deras uppdragsgivare betonas uttryckligen, att man i första hand skall sända utsäde, för den händelse icke den olycka, som nu drabbat Ryssland, skall bli något ännu värre och i en långt större utsträckning drabba icke blott Ryssland utan hela Europa, ja, hela världen. Det är nämligen att märka, att de områden, som drabbats av hungersnöd och torka, hava i stor utsträckning tidigare varit kornbod för icke blott Ryssland utan för en stor del av Europa.

Innan jag går vidare, skulle jag vilja säga ett par ord med anledning av vad generalkonsul Ekstrand skrivit om nöden. Jag kan då icke underlåta föredraga det telegram, som professor Nansen skickade till Genève. Jag tror, att den vädjan, som utgår från professor Nansen, borde vara tillräckligt värtalig icke endast för att övertyga kammaren om nödvändigheten av att gå med på utskottets förslag utan till och med att gå med på det förslag, som vi såsom motionärer framfört.

*Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)*

Professor Nansen telegraferar: »Jag har besökt Samara-området. Nöden är där ännu mer fruktansvärd, än man kunnat förutse. I distriktet Buzulusk, där kväkarna arbeta, ha av 915,000 invånare 527,000 inga livsmedel kvar. Under de tre senaste månaderna ha 30,405 personer svultit ihjäl. Dödligheten har ökat avsevärt, och innan våren börjat, komma $\frac{2}{3}$ av befolkningen att drabbas av samma öde, såvida ej en väl organiserad hjälp kommer fram i tid. På gatorna i Buzulusk finner man om morgnarna liken av kvinnor, barn och män, vilka få ligga kvar flera dagar på grund av brist på transportmedel. Jag har sett ett lik, sönderslitet av hundar. På kyrkogården funnos 80 lik, fullständigt avklädda och upplagda i en hög. Det var hungersnödens offer under de två sista dagarna. Liken hade ditforslats på kärror. Ingen kontroll finnes. Det är omöjligt att beskriva den situation, vari hundratals barn befinna sig, vilka äro utsatta för hungersnöd. De ha förvandlats till skelett och kunna ej längre hålla sig upprätta. Hundratals mödrar gå och tigga för att skaffa mat åt sina späda barn. Allt detta är blott exempel från ett enda distrikt, där förhållandena äro relativt bättre än i de andra trakterna av guvernementet Samara. I hela östra Ryssland är läget likadant eller till och med ännu värre. Amerikanska hjälpadministrationen och läkarna utföra där ett praktiskt arbete. Svenskarna ha nyss kommit dit och börjat sin verksamhet. Olyckligtvis lindrar denna hjälpaktion endast en del av nöden. Den förtvivlade befolkningen lider och dör under väntan på hjälpen. Vi kunna ej tro, att våra europeiska bröder skola neka dem denna hjälp. Det behövs särskilt spannmål för att mätta dessa olyckliga.» — Tror måhända herr Norman på vad professor Nansen, som på ort och ställe undersökt saken, anför? — »Varje minut är dyrbar och betyder döden för hundratals människor. Man saknar utsäde för att beså fälten. Det är absolut nödvändigt», slutar professor Nansen. »att Europas stater komma dessa nödlidande till undsättning. Humaniteten kräver, att man gör slut på denna hemska situation. Det är redan sent, men det är ännu tid att handla.»

Utöver detta har ju i utskottets motivering som sagt anförts generalkonsul Ekstrands yttrande. Jag vill endast understryka hans mening om, att det här är fråga om den fruktansvärdaste olycka, som man känt i mänsklighetens historia.

Man meddelar i en tidskrift, som är utgiven på tyska, att den läkarhjälp, som för närvarande delvis kan bestås, blir otillräcklig och omöjlig på grund av att människorna hungra, att de icke hava något att äta. I flera distrikt, säges det, måste hjälpen till följd

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

av avsaknad på livsmedel fullständigt likvideras. I guvernemen-
tet Samara fattas sålunda 63 %, i Ufa 53 %, i Saratow 15 % av den
erforderliga läkarhjälp. Man kan icke bibringa den till följd
av att folket hungrar. I guvernementet Samara hava flera sjukhus
till följd av avsaknad på nödiga artiklar måst fullständigt stängas
och kunna icke på något sätt användas.

På det viset skulle man kunna hålla på undan för undan och
ur för vem som helst tillgängliga dokument citera det ena stycket
efter det andra, samtliga talande blott ett språk: om nödvändigheten
av att man verkligen tillgriper radikala åtgärder för att bringa hjälp.
Man säger måhända, att det är en sak som angår Ryssland. Det
är icke sant! Det angår kanske i lika stor utsträckning eller i varje
fall i mycket stor utsträckning hela Europa men framför allt de
länder, som hava samma läge som Sverige, icke minst ur livsmedels-
synpunkt för framtiden, men också ur den synpunkten att det kan
vara ett livsvillkor för Sverige, icke minst för dess näringsliv, att
nu vidtaga åtgärder, som ställa oss i ett helt annat förhållande till
Ryssland än vad som tidigare varit fallet. Jag är övertygad om,
att en hjälp nu efter storskurna linjer skall i Ryssland uppskattas
på ett helt annat sätt än mycket annat, som vi kunde bliva i tillfälle
till.

Av en del uppgifter, som jag har i min hand, framgår vilken
hjälp som tidigare har lämnats från andra länder, och jag kan icke
hjälpa, att när jag därmed jämför vad som här föreslås från Sverige,
synes mig denna jämförelse styrka det förslag, som vi hava framfört
i motionen. Från Norge har man redan tidigare lämnat en miljon
kronor, under det att Sverige lämnat en halv miljon. Från Frank-
rike har man redan lämnat 7 miljoner francs, trots det att Frank-
rike, som känt, står i ett helt annat förhållande till Ryssland än vi
göra. Från Danmark har man lämnat 2 miljoner kronor tidigare,
från Amerika har man lämnat 20 miljoner dollars tills vidare, från
Italien har man lämnat 5 miljoner lire, o. s. v. Jag skall därtill
icke trötta kammaren med att peka på vilken storslagen hjälpverk-
samhet, som lämnats från den internationella arbetarrörelsen all-
deles oavsett olika riktningar i politiskt och ekonomiskt avseende.
Jag vill endast meddela, att enligt uppgifter, som jag har här, har
det redan lämnats för tiden till december månads utgång icke mindre
än 70 miljoner mark, tyska mark enligt parivärde, så vitt jag förstått
rätt. Och om jag icke är oriktigt underrättad, har sedan den an-
givna tiden lämnats ett belopp, som i det närmaste torde uppgå
till samma siffra.

Med denna motivering — jag tror att den bör vara tillräcklig —
ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen och hemställa
till andra kammaren, till Sveriges riksdag, att härvidlag verkligen
visa en storvulenhet värdig oss och med sikte på framtiden, visande
att vi förstå, att här måste något göras i större omfattning, än hit-
tills skett, och att det måste göras snarast möjligt.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Vi hava ju hört av den föregående talaren, vilken nöd och vilket elände, som förefinnes ute i Ryssland, och det är väl för oss alla känt, men när herr Kilbom talade så mycket om nödvändigheten av, att vi skulle skaffa utsäde att skicka till dessa avlägsna trakter, Samaraområdet, som ligger väl 300 mil härifrån, må det frågas: är det rimligt, att ett litet land med begränsade tillgångar som vårt skall sörja för framtiden därute i sådan utsträckning, att vi icke blott försöka göra vad vi kunna för att avhjälpa den nu för stunden rådande nöden, utan också sörja för, att folket där ute får utsäde och kan leva i fortsättningen? Jag för min del anser, att när man har sådana anspråk, borde man väl också kunna hava några anspråk på motsatta hållet. Jag menar, att när Ryssland har tillgång på sådana olika sorters produkter, som vi äro betjänta med, så borde man kunna komma till utbyte med Ryssland, så att vi finge åtminstone något tillbaka. I Ryssland finnas åtskilliga varor, som äro för oss mycket nödvändiga, men vilka nu ligga som ett dött kapital, och dessa varor skulle ju kunna utbytas emot utsädesspannmål härifrån. Om det kunde lämnas till exempel lin och oljor och varjehanda, som ligger på lager i Ryssland, varför skulle icke den ryska regeringen kunna därmed byta till sig de nödvändiga varor, som där behöfdes för framtiden? Jag tycker, att den nödhjälpa, man nu gör anspråk på för framtiden, är alltför omfattande. Det är väl den ryska regeringen, som framför allt bör sörja för en dylik sak.

Det är också en annan sak, som jag tänkt på i förbigående. Det har sagts, att det skickats rubler hit till Sverige för agitation — ja, den saken torde herr Kilbom veta bättre än jag — men är det verkligen så, att Sverige skall utsättas för bolsjevikagitation, då borde hellre de pengarna stanna i Rysland och användas till att köpa utsäde för.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Hans excellens herr statsministern Branting: Herr talman, mina damer och herrar! Jag ber först att få framföra min och hela regeringens tacksamhet till statsutskottet för den mycket välvilliga behandling, utskottet har ägnat detta förslag. Det är ju ett ovanligt fall, som föreligger, att man i nödtider här hemma begär en så stor summa, som här är fråga om, för ett främmande lands behov. Men det har redan framhållits, och det är väl för alla väl känt, att det också är ett alldeles utomordentligt fall av nöd, som råder i detta vårt stora grannland. Och för var och en, som har en gnista av internationella känslor i sig, känns det som en hela mänsklighetens förpliktelse att i detta fall med fränseende av varje politisk beräkning och med fränseende av varje försök att komma in på sådana linjer, att man skulle kunna köpa sig någon fördel i utbyte mot hjälpen, här försöka bringa all den hjälp, man kan, och göra det på ett sätt, som är Sverige värdigt. Utskottet har efter min uppfattning rätt förstått det verkliga läget i denna sak, när det här

Ang. bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpsamhet i utlandet.
(Forts.)

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

icke gått in på någon småaktig prutning utan verkligen velat bevilja det, som Kungl. Maj:t har begärt.

När man läser om den fruktansvärda nöd, som råder, om huru människorna drivas ut i kannibalism och hur hela hungerdistrikt alldeles gå under, skall jag gärna erkänna, att under sådana förhållanden personliga känslor skulle vilja föra en till att sträcka sig längre, än regeringen begärt, och jag skall icke anföra ett enda ord av klander mot dem, som ansett, att Sverige kan gå ännu längre. Men jag tror, att regeringens förslag dock på samma gång håller sig på rimlighetens mark och tar hänsyn till våra möjligheter och resurser. Och jag vill också därvidlag med anledning av en lista, som herr Kilbom läste upp, nämna, att jag tror, att Sverige icke har anledning att anse sig stå illa till boks inför den allmänna meningen i världen, ifall vi nu oavkortad bevilja den miljon, som det är fråga om. Läger man nämligen den miljonen tillsammans med den halva miljon, som den föregående regeringen på ett prisvärt sätt anskaffat för den första hjälpverksamheten, så ha vi ju dock av statsmedel lämnat en och en halv miljon kronor för denna fruktansvärda hemsökelses bekämpande. Och denna summa låter mycket väl se sig i jämförelse med vad andra länder lämnat av statsmedel. Man bör nämligen skilja på, vad som givits av statsmedel och de storartade insamlingar av frivilliga gåvor, som tillkommit exempelvis i Amerika. Men det var, efter vad man sagt mig, en ganska allmän klagan i Genève vid den nyligen hållna Röda-korssammankomsten därstädes över, att staterna som sådana ännu icke givit så mycket, som man bort kunna göra anspråk på. Några stater hava lämnat bidrag, England har exempelvis lämnat 250,000 pund. Sverige låter sannerligen i det avseendet väl se sig vid sidan av vad andra stater verkligen levererat. En del förslag ligga visserligen före, och vi få hoppas, att de komma till utförande, men ännu så länge tror jag, att vi kunna hålla oss på en hedersam plats, ifall vi bevilja den miljon, som det här är fråga om.

Nu har som saklig anmärkning mot denna miljon framhållits, att det icke skulle vara lämpligt att bevilja den del av densamma, som är avsedd till utsäde och foder. Men då vill jag svara — och jag tror, att både statsutskottet och kammaren skola fullt förstå den synpunkten — att skola vi här göra någonting, som icke bara innebär att för ögonblicket mätta ett antal hungrande, utan någonting, som verkligen blir av bestående värde, så måste vi ta hänsyn till att de, som hava hand om denna hjälpverksamhet, enstämmigt förklarat, att det är nödvändigt, att vi inrikta oss på det sättet, att den del av de nödlidande — låt vara en mycket liten del — som vi kunna nå med vår hjälpverksamhet, blir hjälpt på ett bestående sätt. Det är bättre än att plöttra bort sig på allehanda ögonblickshjälp, för att sedan efter några månader dessa människor skola stå där i samma elände som förut. Kunna vi icke bispringa dessa människor i hungerdistriktet med utsäde och med möjlighet att sedan, när detta utsäde grott och burit skörd, få in den skörden, d. v. s. hålla det nödvändigaste beståndet av dragare och sådant, då är vår

hjälpverksamhet visserligen en sådan, som bringar en smula hjälp för stunden, men strax efteråt skulle det vara samma elände igen. Med det belopp, som vi nu föreslå, skulle man däremot kunna utvidga denna hjälpverksamhet till anskaffande av foder och utsäde. Då hjälpa vi fram denna befolkning, som vi nu underhålla, till hösten, till dess att den nya skörden, som vi givit möjlighet till och förberett, också blivit inbärgad. Jag tror, att det rent praktiska och förståndiga i en sådan anordning måste springa i ögonen på var och en, som betraktar förhållandena.

Och om man här på något håll skulle hysa någon farhåga för, att det kanske skulle gå med den utsädehjälp, som kommer från Sverige, på samma sätt som faktiskt skedde i stor utsträckning i just dessa trakter med den utsädehjälp, som förra året lämnades ifrån ryska sovjetregeringen, nämligen att de hungrande människorna åto upp spannmålen med detsamma, så att det icke blev något utsäde kvar därav, så vill jag hänvisa till, att förhållandena nu ligga helt annorlunda just inom det område, där den svenska hjälpverksamheten pågår. Den hungersnöd, som då gjorde, att man utan att tänka på framtiden kastade sig över utsädet, den råder nu lyckligtvis icke, tack vare den svenska hjälpen i dessa distrikt, där vi ha vår verksamhet och där vi försöka göra hjälpen grundlig. »Det gäller ju här lantmän, som jämte sina familjer dagligen bliva mätade i de svenska folksköken. De hava således intet behov att förtära ifrågavarande spannmål, och att i stället sälja det vore ju att handla diametralt mot deras eget intresse. Nedlagt i jorden kan ju det svenska utsädet giva dem tjugofallt igen i höst, och att uppehålla livet på deras hästar är ju för dessa bönder en nödvändig förutsättning för sådd och skörd. Återstår således den möjligheten att spannmålen i fråga efter utdelningen beslagtages till annat ändamål. En sådan förutsättning synes mig dock vara orimlig, då det gäller myndigheter, som själva godkänt planen för vår hjälpverksamhet och själva bispringa andra lantdistrikt med utsäde och furage, fast detta på långt när icke förslår.»

Det som jag här läste upp kommer från den internationellt högt aktade chefen för det Svenska Röda Korset, vilken ju är den högste föreståndaren för denna stora hjälpverksamhet och vilken däri- genom hedrar både sitt land och sig själv. Jag tror, att om man ser på, huru förhållandena verkligen äro, om man tar hänsyn till, att den befolkning, som här lider brist och nöd och står på svältgränsen, enligt de uppgifter som jag här har, uppgår till 15 å 19 miljoner människor, av vilka blott 3 ½ miljoner underhållas genom den europeiska och amerikanska hjälpverksamheten, och då man betänker, huru nödvändigt det dock måste vara för hela Europa och för hela världen att se till, att icke dessa distrikt helt och hållet gå under och bli ödemarker genom en sådan olycka för hela mänskligheten, som ett utrotande av deras befolkning skulle vara, då tror jag, att man bör lämna åsido synpunkter om att man borde lagt propositionen på ett annat sätt, och att man kanske kunde spara något tiotusental kronor här eller där. Nej, låt oss i stället så enligt som möjligt samla

Ang. bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet.
(Forts.)

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

oss om att bevilja den miljon, som det är fråga om, till heder för vårt land, samla oss om denna uppgift, som innebär en handräckning åt svältande massor därute öster om oss. Det är en god gärning, som därmed göres av Sveriges riksdag. Och utan att på minsta sätt vilja ockra på, att en god gärning skall medföra sin belöning, måste man dock, icke minst i vår tid, räkna också med, att folkstämningar hava sin betydelse. Och den tacksamhet, som kväller fram i Ryssland för den svenska hjälpverksamheten, den har sin betydelse både nu och kanhända ännu mera i framtiden.

Jag tror således, att vi göra rätt, om vi så enigt som möjligt votera i enlighet med utskottets förslag.

Herr A n d e r s o n i Råstock: Herr talman! Det skulle efter herr statsministerns anförande icke vara nödvändigt att yttra något vidare. Men jag vill i varje fall rikta en vädjan till kammarens lantmän, hur det skulle kännas för dem, om de under månader och år sett svälten härja icke allenast bland sina grannar utan även i sina egna familjer, om de själva haft det så ställt, att det icke funnits utsäde för årets verksamhet, hur skulle ni känna er, ifall man då, när det bleve fråga om att hjälpa er i ert stora betryck, skulle anlägga, jag vågar i detta sammanhang säga, fattiga sparsamhetssynpunkter? Om ni känna efter därinne, hur det skulle kännas för er själva, så är jag övertygad om, att ni i dag trots de instämmanden, som herr Norman fått, måste säga, att det vi skola göra, skola vi göra på ett så fint sätt, så enhälligt och på ett så ridderligt sätt, som våra små förhållanden medge. Låt oss göra det, som herr statsministern sade, så enhälligt som möjligt! Det är mest värdigt vår nation.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr N o r m a n: Herr talman! Det är klart, att det efter så pass ingående och känsliga anföranden, som här hållits, kan vara i viss mån delikat att förfäktat en motsatt uppfattning. Här har upprepade gånger framhållits den skriande nöd, som råder därute. Den har jag aldrig försökt förneka; den känna vi alla. Och där är jag i samma omfattning som utskottet beredd att hjälpa i vad det gäller att hjälpa intill tidpunkten för nästa skörd. Men det nämndes nyss från hans excellens herr statsministerns sida, att vår hjälpsamhet måste hållas inom rimliga gränser. Han sade, att personliga känslor få icke allena här tala. Skulle man följa dem, så skulle man mer än gärna vara med om att bevilja de 2 miljoner, som äskats av herr Kilbom och hans meningsfränder, kanske också de 200 miljoner, som han talade om. Herr Kilbom är van att röra sig med stora summor, ty när det gäller rubler, blir det, även om dessas reella värde icke är så stort, likväl stora siffror. Men vi kunna icke här fullständigt bortse från vårt eget lands möjligheter, och därför får man nöja sig med en hjälpverksamhet av mera inskränkt omfattning. Därför har också den kungl. propositionen stannat vid att föreslå 1 miljon kronor för att upprätthålla den svenska hjälpverksamheten i Samara. Denna hjälpverksamhet omfattar för närvarande cirka 7,000 personer och skulle

vid bifall till den kungl. propositionen utvidgas att omfatta ungefär 22,000 personer, alltså en droppe i havet i jämförelse med de 20 miljoner människor eller mera, som svälta och som lida nöd i Ryssland. Vi hjälpa endast en del av alla dessa, vi kunna icke hjälpa alla, trots att åtskilliga hundratusenden, kanske miljoner, måste gå svält döden till mötes.

Man har sålunda från alla håll erkänt, att hinder av ekonomisk art ligga i vägen för att kunna hjälpa alla nödlidande i vilken utsträckning som helst, och man får sålunda vara glad, om man kan inskränka sig till att hjälpa en del, och jag måste också inskränka mig till detta. Men samma inskränkning förekommer i Kungl. Maj:ts proposition och enligt utskottets förslag. Men sedan kommer den principiella skillnaden mellan reservationen och det, som föreslås i den kungl. propositionen och av utskottsmajoriteten. Jag anser — och jag upprepar det ännu en gång — att när man hjälpt dessa nödlidande fram till den punkt, då en ny skörd står till förfogande eller bör stå till förfogande, då har man gjort allt vad man kan göra.

Nu säger man från den andra sidan, att detta förslår icke. Om vi stanna där, då har man »bara för ett ögonblick» mättat de hungerande. Jag tillåter mig säga, att det är dock ett avsevärt ögonblick, om det sträcker sig ända till dess den nya skörden står till förfogande. Men om det icke skulle finnas någon ny skörd? För en skörd förutsättes ju, att ett nytt utsäde bringas i jorden. Jag svarar: denna angelägenhet kan och bör ombesörjas av Ryssland självt, man må kalla detta småfuttiga synpunkter eller icke. Det är nog så, att när man från Rysslands sida visar sig ha möjlighet till utbyte av varor av alla slag, när man från representanter för Ryssland och dem, som ha nära förbindelser med Ryssland, upphörligt hör pekars på det förhållandet, att man från Rysslands sida önskar få till stånd ett handelsutbyte, att det finnes möjligheter härtill, att det finnes sådana ofantliga massor av varor, som vänta på att komma till oss och som vi behöva, då har man anledning att säga: ja, låt oss då gå till mötes, låt oss byta. Den saken kan ordnas — *såvida icke herrarna kommit med oriktiga uppgifter och det icke finnes några varor. I sådant fall är det hela en bluff.* Men är det icke en bluff, utan det verkligen finnes varor, då finnes också möjlighet att skapa detta utbyte, och då synes det mig att man av rent principiella skäl icke bör ålägga Sverige eller den svenska statsmakten att sörja för säkerställandet i framtiden av produktionen i Ryssland.

Statsutskottets vice ordförande säger, att detta är att anlägga småfuttiga sparsamhetssynpunkter. Jag nödgas bemöta detta och även den förste talarens, herr Jönsson i Revinge, påståenden, då han lägger en annan synpunkt på frågan och säger, att proportionen mellan administrationskostnaderna och hjälpverksamheten enligt reservationen och enligt utskottsmajoritetens förslag är alldeles för stor. Herr Jönsson säger, att administrationskostnaderna bliva ungefär desamma, ifall vi gå på reservationen eller utskottsmajoritetens förslag; de bliva i bägge fallen ungefär 179,000 kronor, och det blir således en större del av det till hjälpverksamheten anslagna beloppet, som går till ad-

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Port.)

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

ministrationskostnader, om vi stanna vid reservationen. Ja, skulle man anlägga den synpunkten, att man borde söka att få administrationskostnaderna att utgöra så liten procent som möjligt av anslaget, då vore den givna konsekvensen av en sådan synpunkt den, att man beviljade till och med 2 miljoner, ty då skulle man med ungefär samma administrationskostnader komma till en mera omfattande hjälpverksamhet. Eller varför icke då bevilja 200 miljoner, som herr Kilbom talade om? Men så får man icke se saken. Jag påpekade ju i mitt anförande, att jag räknade icke med att vi skulle komma till några 179,000 kronor i administrationskostnader vid ett bifall till min reservation, ty då bortföle en del kostnader till administrationen. Enligt denna reservation skulle nämligen anslaget till Höga Kommissariatet i Genève nedprutas och därigenom en besparing göras å 10,000 kronor, och vidare skulle alla administrationskostnader för tillhållande av utsädesspannmål, furage och åkerbruksredskap samt för kontrollen därvidlag bortfalla. Det blir härigenom enligt min uppfattning ett ganska avsevärt nedbringande av administrationskostnaderna, och dessa inbesparade medel, som jag icke velat vara med om att stryka, utan anser böra beviljas, skulle kunna användas för en verklig hjälpverksamhet, och sålunda blir på detta sätt tillskottet till hjälpverksamheten större enligt mitt förslag än enligt utskottets förslag.

Herr Kilbom — jag hade icke ämnat inlåta mig på något vidare resonemang med honom, då det måhända kunde föranleda en boxning, som jag icke vill vara med om — säger, att vi skola hjälpa efter »storskurva linjer», och han drar fram de rörande skildringar av Nansen och andra, som kommit fram. Men det synes mig vara egendomligt, om i ena fallet samma verksamhet, omfattande livets uppehållande hos denna befolkning intill dess nästa skörd står till förfogande, jämte en del utsäde m. m., skulle få namn av att vara tillskuren efter storvulna mått, men samma hjälpverksamhet, som stannade vid nästa års skörd, skulle få ett motsatt betyg. Jag har — jag upprepar det — velat vara med om fullt detsamma som utskottsmajoriteten, intill dess nästa skörd står till förfogande, men längre anser jag icke, att det åligger de svenska statsmakterna att draga försorg om denna befolkning.

Jag ber, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till min reservation.

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Då herr Norman med sådan energi hävdar den ståndpunkt, för vilken han gjort sig till tolk här i sin reservation, anser jag det lämpligt, att från en ledamot av statsutskottet, som tillhör samma meningsriktning som han, men har en motsatt uppfattning i denna fråga, även yttras några ord.

Herr Norman framhåller nödvändigheten av sparsamhet som ett skäl för sin reservation och framhåller också den nöd, som råder i vårt eget land. Och det är givet, att bägge dessa saker äro synnerligen beaktansvärda, men jag tror, att förhållandena i vårt land,

jämförda med förhållandena i Ryssland, äro sådana, att statsmakterna i detta fall böra draga sitt strå till stacken för att i någon mån bispringa de hungrande skarorna i Ryssland, ty det har visat sig av insamlingar runt om i landet av produkter och penningar till denna hjälpverksamhet, att den har stora sympatier bland folket. De insamlingar, som sålunda gjorts, ha ju givit ganska avsevärda resultat.

Nu framhåller herr Norman, att ifall man hjälper folket fram, till dess de få ny skörd, ha vi gjort vad som kan och bör göras. För min del tycker jag, att denna form av sparsamhet ej är fullt klok, ty det är givet, att om det visar sig, att befolkningen på denna ort, på grund av att de icke haft utsäde, få ingen eller minimal skörd, vår hjälpverksamhet får räcka icke blott tills skörden blir bärgad utan någon ytterligare tid framåt, tills förhållandena bli ordnade på annat sätt. Därför tycker jag, att om vi skola utöva hjälpverksamhet och på samma gång iakttaga sparsamhet och försiktighet, bör man givetvis även bevilja anslag till utsäde. Jag tror, att den delen av anslaget är minst lika viktig som den, vilken är avsedd att avhjälpa nöden för tillfället.

Nu framhölls det, att Ryssland har stora mängder varor, som kunde lämnas i utbyte mot de produkter man där behöver. Jag vet icke, hur det förhåller sig med den saken; det är mycket möjligt att så är, och jag skulle önska, att sådant utbyte komme till stånd. Men jag tror ej, att det är möjligt att här ställa sig avvaktande, till dess beslut hinner fattas om detta och dylika anordningar hinna vidtagas. Ty då försitter man tiden, och då får icke befolkningen i detta område i tid vad den behöver. Hade ett sådant utbyte varit anordnat tidigare, hade man möjligen kunnat gå fram på den vägen, men nu är det omöjligt.

Jag ber således att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Lübeck* och *Magnusson* i Skövde.

Herr *Jönsson* i Revinge: Herr talman, mina damer och herrar! Herr Norman yttrade, att det skulle bli stor minskning i administrationskostnader vid bifall till hans förslag, så att man kunde ernå en ökad hjälpverksamhet genom att tillgripa dessa besparingar i fråga om administrationskostnaderna. Jag vet ej alls, varpå han stöder den uppgiften. Om han kunnat prestera bevis därför, hade det varit annorlunda. Här är en hjälpexpedition faktiskt utsänd till Samara, för vilken beräknats så och så mycket i administrationskostnader. På vilken punkt tror herr Norman sig där kunna åstadkomma inskränkning? Tror han sig kunna åstadkomma inskränkning i lönerna till expeditionens personal? De äro beräknade till visst belopp. Och oavsett om något beviljas för foder och annat, så hinner den säkerligen med att sköta om jämväl en sådan sak, så att det blir samma personal, som behöves i båda fallen. Och man bör ej med anledning av den omständigheten, att man påpekat en disproportion mellan hans förslag och statsutskottets för-

Ang. bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet.
(Forts.)

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korssets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

slag ifråga om administrationskostnader yrka på, att för att få ännu bättre proportion skall man bevilja 2 miljoner eller rent av 200 miljoner kronor. Den saken hör givetvis icke hit, och jag hade i den delen tänkt säga detsamma som herr Nilsson i Landeryd. Herr Norman vill hjälpa människorna till nästa års skörd men har principiella betänkligheter mot att giva dem utsäde, som skulle göra möjligt för dem att få skörd. Jag förstår ej detta slags principiella betänkligheter, ty då skulle han ha samma principiella betänkligheter, då det föreligger så stor nöd här i Sverige, att över huvud lämna bidrag till Ryssland. Men att hans principiella betänkligheter inskränka sig till att avse utsädet, kan jag ej begripa. Han är jordbrukare själv och vet, att första förutsättningen för, att en jordbrukare skall få skörd, är, att han har något att så i jorden.

Herr Kilbom: Det var visst herr Olofsson i Digernäs, som började med att framhålla önskvärdheten av, att man fick ett utbyte av varor till stånd med Ryssland. Jag är glad, att herr Olofsson i Digernäs äntligen kommit till insikt därom. Men jag vill erinra om, att under åren 1920—1921 såldes frö och utsädesråg för 7,364,583 kronor. Herr Olofsson i Digernäs är lantbrukare och vet nog, att detta betytt en hel del för vårt lands lantbrukare. Dessutom, om jag ej är dåligt underrättad — det har åtminstone i dag, då jag förhörde mig, huru saken låg, meddelats mig det — har det nu avslutats kontrakt om leverans av utsädeshavre för, som jag tror, cirka 7 miljoner kronor — svensk utsädeshavre, herr Olofsson! Jag tror alltså ej, att lantmännen i landet ha anledning att klaga på bristande utbyte med Ryssland. Vad angår lin ber jag att få meddela — jag antar, att många ledamöter i kammaren känna detta lika såväl som jag — att tre fartyg, lastade med lin, lämnat Petrograds hamn för länge sedan och ankommit till Sverige. Vad angår oljor, är jag säker om, att så snart den ryska regeringen kan föra fram dessa varor till Östersjöhamnarna, är den beredd att lämna sådana även för vårt behov. Jag tror ej, att man kan klaga på den saken. Viljan till utbyte på det hållet är således med mycken säkerhet lika stor som den på sistone, glädjande nog, blivit hos bestämmande svenska kretsar.

Därtill vill jag säga till herr Olofsson i Digernäs, då han ansett situationen lämplig — jag uttalar en komplimang för hans omdömesförmåga — att i denna debatt draga in obestyrkta rykten om rubeltransporter till Sverige, att vid ett annat och lämpligare tillfälle skall jag gärna taga upp en debatt om den saken. Nu anser jag det vara överflödigt.

Herr Normans hela anförande tror jag tillräckligt karakteriseras med, att hans huvudargument tycktes stödja sig på en felsägning från min sida av 200 miljoner i stället för två miljoner. Då man icke har mera att anföra i sak, synes mig argumentationen synnerligen ohållbar.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag skall ej ingå på något meningsutbyte med herr Kilbom. Men då han säger, att jag äntligen kommit till insikt om, att det skulle vara bra med ett varuutbyte med Ryssland, så vill jag fråga, varför han säger »äntligen». Jag har aldrig varit emot ett sådant utbyte.

Ang. bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpsamhet i utlandet.

(Forts.)

Men det var ej det jag skulle säga, utan jag ville vända mig mot vad herr Nilsson i Landeryd sade, att nu kan man icke vänta på ett varuutbyte, ty det är för sent. Det förstår även jag. Men min mening var, att Röda Korset skulle ha vänt sig till ryska regeringen i tid och underhandlat om ett varuutbyte i detta fall.

Nu antar jag, att herr Normans reservation väl icke lär gå här i kammaren i dag. Då tycker jag, att det vore bättre, om herr Norman visade den ridderligheten att icke begära votering om sin reservation, så att man kunde få ett enhälligt beslut i kammaren. Det skulle vara min önskan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr förste vice talmannen propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o bifall till den av herr Norman avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o bifall till den av herr Kilbom m. fl. i ämnet väckta motionen; och fann herr förste vice talmannen den förstnämnda propositionen hava flertalets mening för sig. Som emellertid herr Norman begärde votering, upptog herr förste vice talmannen för bestämmande av kontrapositionen änyo de båda återstående propositionerna, därvid herr förste vice talmannen förklarade sig anse den under 3:o angivna nu vara med övertvägande ja godkänd. Men jämväl i fråga om kontrapositionen åskade herr Norman votering, i anledning varav först uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 13 antager yrkandet om bifall till den av herr Kilbom i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till den av herr Norman avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen enligt denna voteringsproposition utföll med 127 ja mot 49 nej; och blev följaktligen den av kammaren nu godkända propositionen för huvudvoteringen så lydande:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 13, röstar

Ja;

Ang. bidrag
till Svenska
Röda Korsets
hjälp-
verksamhet i
utlandet.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Kilbom i ämnet avgivna motionen.

Huvudvoteringen utvisade 157 ja mot 11 nej, vid vilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs vart efter annat andra lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 19 juni 1919 huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 22 juni 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

Ang.
upphävande
av de person-
liga avgifterna
till stat och
kommun.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun.

I anslutning till vad herr *Hage* föreslagit uti en inom andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 177, hemställde utskottet, att kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förhållanden de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun — mantalspenningar, den personliga sjukvårdsavgiften och den personliga folkskoleavgiften — skulle kunna upphävas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Bengtsson* i Kullen: Herr vice talman! Jag kan vara med om, att det här icke gäller något synnerligen avsevärt stort

skattebelopp, som utskottet vill främtaga staten, landstingen och kommunerna. Men det gäller icke heller något avsevärt belopp för den enskilda individen att betala, utan blott några få ören, och dessa borde han väl kunna erlägga utan alltför mycken ekonomisk känning.

Jag ser dock icke denna fråga enbart som en skattefråga, utan jag ser den såsom en ordningsfråga. Jag anser nämligen, att individen bör fortfarande vara i tillfälle att ha en känsla av att det finnes kvar å hans sida någon skyldighet, låt vara aldrig så ringa, mot staten och kommunen. Jag vill också säga, att jag tror mig veta, att det finnes ofantligt många personer som sätta en ära i att få betala dessa få ören och därmed påvisa, att de ha fullgjort sin skyldighet mot stat och kommun, även om den är ringa. Man skulle ju också kunna säga att denna lilla avgift är en sorts inregistreringsavgift i samhället.

Utskottet har velat göra gällande, att det är mycket svårt att driva in dessa här ifrågavarande avgifter. För min del tror jag, att detta påstående är något överdrivet. Jag har själv i cirka 15 års tid varit ordförande i min hemsockens kommunalnämnd och är därför van att handhava kommunala angelägenheter, men har icke funnit, att några svårigheter förefinnas i detta avseende.

Jag ber, herr vice talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Laurén: Herr talman! Då utskottet företog denna fråga till behandling, gällde det, huruvida vi skulle följa samma beslut, som kammaren två gånger förut fattat, eller gå på en annan linje. I själva sakfrågan gällde det, huruvida de personliga avgifterna verkligen skulle bibehållas eller icke. I regel är det väl så, att de personer, som enbart påföras mantalspengar, mycket mera, procentuellt räknat, komma på rest än övriga skattedragare. Och då man numera tagit bort den ena personella avgiften efter den andra och ifrågavarande avgifter i rösträttshänseende icke heller spela någon egentlig roll, kom utskottet till det resultat, att vi borde tillstyrka bifall till motionen.

Det är troligt, att man icke kan spara in något i administrationskostnader genom att taga bort avgifterna. Men det är alldeles säkert, att härigenom arbetsbördan lättas för dem, som syssla med saken. I den stora uppbördsboken för kronoutskylder bortfalla tre eller fyra kolumner, som skola summeras sida för sida. Vad de kommunala uppbördslängderna beträffar, äro de tillräckligt försedda med olika kolumner, varför även härvidlag den föreslagna reformen innebär en lättnad för dem, som ha uppbörden om hand. Och slutligen komma de, som skola indriva de små belopp det här är fråga om, att slippa besväret därmed.

På dessa grunder, och då det finnes samhällen, som redan begagnat sin rätt att borttaga de personliga avgifterna till skolväsendet, ansåg sig utskottet böra tillstyrka bifall till motionen, och jag ber därför, herr talman, att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Ang.
upphävande
av de person-
liga avgifterna
till stat och
kommun.
(Forts.)

Ang.
upphävande
av de person-
liga avgifterna
till stat och
kommun.
(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Jämlikt § 63 i riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tiden för Kalmar läns norra landstings lagtima möte; och

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt befattningshavare hos staten av lönevederlag medelst boställen.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Uddenberg</i>	i Varberg	under 4 dagar fr. o. m. den 17 febr.,				
»	<i>Sjöström</i>	» 6	»	»	» 16	»	
»	<i>Ericson</i>	i Boxholm	» 4	»	» 17	»	
»	<i>Olsson</i>	i Blädinge	» 3	»	» 16	»	
»	<i>Lundén</i>	» 3	»	»	» 16	»	
»	<i>Svärd</i>	» 5	»	»	» 16	»	
»	<i>Fast</i>	» 4	»	»	» 16	»	
»	<i>Karlsson</i>	i Vätö	» 4	»	» 16	»	
»	<i>Höglund</i>	» 6	»	»	» 16	»	
»	<i>Andersson</i>	i Prästbol	» 6	»	» 17	»	
»	<i>Norling</i>	» 7	»	»	» 16	»	
»	<i>Johanson</i>	i Hörninge	» 8	»	» 18	»	och
»	<i>Andersson</i>	i Rasjön	» 5	»	» 17	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,52 e. m.

In fidem
Per Cronvall.